

Дронь Т. О.

молодший науковий співробітник сектору вищої освіти відділу освітньої статистики і аналітики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, t.dron@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1374-5610>

Ткаченко В. В.

молодший науковий співробітник сектору дошкільної, загальної середньої і позашкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, v.tkachenko@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3389-9935>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ЗАПРОВАДЖЕННІ РЕФОРМИ НУШ

Анотація. У статті обґрунтовано важливість оцінки ефективності використання бюджетних коштів при запровадженні реформи Нової української школи в базовій середній освіті в контексті введення інноваційних підходів у освітній процес. Концепція «Нова українська школа» передбачає зміну цілей та основних завдань освіти, зокрема її змісту (нові державні стандарти загальної середньої освіти), орієнтацію на компетентнісний і особистісно-орієнтований підхід до навчання, скерованість на здобуття учнями умінь та навичок, необхідних для успішної самореалізації в усіх сферах суспільного життя. Серед основних аспектів у статті визначено поняття ефективності в контексті освітньої діяльності як повного й раціонального використання освітньої субвенції, що надається місцевим бюджетам із державного бюджету задля досягнення цілей освітніх реформ. Зокрема, кошти виділяються на закупівлю необхідного матеріально-технічного забезпечення та підготовку вчителів до викладання в умовах реалізації нового Державного стандарту базової середньої освіти. Проаналізовано динаміку розподілу обсягів освітньої субвенції відповідно до постанов Уряду. Визначено відсоток використання бюджетних коштів у регіональному розрізі за окремими напрямками: матеріально-технічне забезпечення та підвищення кваліфікації вчителів. Загалом проаналізовані дані дають змогу оцінити ефективність використання бюджетних коштів у динаміці й регіональному розрізі.

Ключові слова: базова середня освіта, бюджет, державна субвенція, ефективність, інновації, компетентності.

JEL classification: A13.

DOI: 10.32987/2617-8532-2022-1-54-66.

Трансформаційні процеси, що відбуваються сьогодні в житті суспільства, стосуються всіх сфер його діяльності й існування, зокрема освітньої сфери як основоположної компоненти формування світогляду особистості. Стрімкий прогрес, практично не-

керований і непрогнозований процес суспільних переворотів, розпаду держав і, як наслідок, мінливість геополітичної карти світу, наукові винаходи та їх утілення в життя позначилися на вимогах, що постали перед освітніми системами різних країн в остан-

© Дронь Т. О., Ткаченко В. В., 2022

ні десятиліття. Сучасне суспільство характеризується властивими трансформаційним суспільствам швидкими змінами в усіх сферах життя. Прискоренню таких змін сприяє низка чинників, що сьогодні рухають економіку і промисловість, залежать від світових міграційних процесів, впливають на розвиток культури міжнародних відносин, а також на розбудову інформаційного, зокрема й освітянського, простору [1].

Інновації в освіті безпосередньо пов'язані із загальними тенденціями розвитку суспільства, глобальними викликами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Інноваційність як ознака сучасної педагогіки характеризується здатністю до оновлення, відкритістю до нового. Розвиток системи середньої освіти вимагає від педагогічної науки й практики вивчення та впровадження сучасних технологій і нових методів навчання дітей та молоді. Запровадження інновацій покликане розв'язати суперечності між традиційною системою й потребами в якісно новій освіті. З огляду на це інновації в освіті розглядаються як процес творення, введення й поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій. Результатом упровадження інновацій є підвищення показників (рівнів) досягнень структурних компонентів освіти й перехід системи до якісно іншого стану [2].

Основні засади реформування освіти сформульовано в науковому доробку вітчизняних учених, як-от: Н. М. Бібік, О. І. Ляшенко, В. О. Мартиненко, О. В. Онопрієнко, К. І. Пономарьова, О. Я. Савченко та ін.

Відповідно до Закону України «Про освіту», освітній процес визначаєть-

ся як система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей [3]. Законом України «Про повну загальну середню освіту» закріплено, що освітній процес повинен бути передусім спрямованим на виявлення та розвиток здібностей й обдарувань особистості, її індивідуальних здібностей, досягнення результатів навчання, прогресу в розвитку, зокрема формування і застосування відповідних компетентностей, визначених державними стандартами [4].

Запровадження нових, інноваційних підходів у навчанні неможливе без фінансової підтримки.

Мета статті полягає у визначенні ефективності використання коштів освітньої субвенції в межах запровадження реформи Нової української школи (НУШ) на рівні базової середньої освіти.

Нова українська школа – одна з ключових реформ Міністерства освіти і науки України, що стала відповіддю на усвідомлений запит суспільства щодо якості й доступності освіти; її запровадження спрямоване на здійснення необхідних трансформацій української школи з використанням інноваційних підходів [5]. Серед основних аспектів НУШ виокремлюють педагогіку партнерства, готовність до інновацій, нові державні стандарти освіти, розроблені на засадах компетентнісного й особистісно орієнтованого навчання, результати навчання, а також автономію закладів загальної середньої освіти та вчителя [6]. Методологічним і нормативним підґрунтям реформування загальної середньої освіти є закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню

освіту», Концепція «Нова українська школа», Державний стандарт початкової освіти, Державний стандарт базової середньої освіти.

За рік до старту реформи НУШ на загальнодержавному рівні й упродовж чотирьох навчальних років (2017/2018–2020/2021) проводився всеукраїнський експеримент «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2017 № 1028 [7]). Метою цього експерименту була апробація навчально-методичного забезпечення для впровадження нового Державного стандарту початкової освіти, за яким з 2018 р. розпочали навчатися учні всіх закладів загальної середньої освіти (ЗСО) в країні.

Ухвалений новий Державний стандарт базової середньої освіти [8] передбачає запровадження низки інноваційних підходів, зокрема в навчанні, оцінюванні результатів та організації освітнього процесу. У його основу покладено формування в учнів ключових компетентностей і наскрізних умінь у межах кожної освітньої галузі; оцінювання як інструмент відстеження особистісного розвитку учнів для побудови їхньої індивідуальної освітньої траєкторії; ціннісні орієнтири, на яких базується виховання; можливість для закладів освіти реалізації освітніх галузей різними шляхами (через різні навчальні предмети й інтегровані курси); гнучкість розподілу навчальних годин на опанування навчальних предметів та інтегрованих курсів тощо [9].

Для досягнення впровадження основних положень Держстандарту в масовій школі у 2022/2023 н. р., передбачена його попередня апробація у 2021/2022 н. р. у контексті виявлення впливу оновлених засобів навчання на застосування інноваційних технологій реалізації НУШ у базовій середній школі. Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 02.04.2021 № 406 [10], стартував інноваційний освітній проєкт всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів ЗСО в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти».

Упровадження реформи на рівні базової середньої освіти потребуватиме фінансових ресурсів, ефективне використання яких є важливим елементом реалізації Концепції НУШ. Це стосується, наприклад, закупівлі специфічного матеріально-технічного обладнання для навчальних кабінетів, дидактичних і методичних матеріалів, комп'ютерного та мультимедійного обладнання. Окремо слід відзначити підвищення кваліфікації вчителів-предметників, підготовку тренерів і супервізорів.

Інноваційні підходи передбачають застосування різних засобів сучасного мультимедійного й комп'ютерного обладнання, пристосувань для навчальних кабінетів, засобів навчання, зокрема навчально-методичної та навчальної літератури, зошитів із друкованою основою, у т. ч. їх електронних версій, тощо. Не менш важливим елементом є підвищення кваліфікації вчителів, які забезпечують здобуття учнями 5–11 (12)-х класів загальної середньої освіти; підготовка

тренерів-педагогів, супервізорів та проведення супервізії.

Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2021 № 476 покликає забезпечити заклади ЗСО, що беруть участь у згаданому вище всеукраїнському інноваційному освітньому проєкті, коштами для закупівлі комп'ютерного та мультимедійного обладнання, пристосувань для навчальних кабінетів, засобів навчання, зокрема навчально-методичної й навчальної літератури, зошитів із друкованою основою, у т. ч. їх електронних версій та з аудіосупроводом (видатки розвитку), а також для підвищення кваліфікації педагогічних працівників і проведення супервізії (видатки споживання) [11].

Загалом поняття ефективності використання коштів розглядається у фінансовому аспекті. Так, під ефективністю розуміється відношення між використаними ресурсами та досягнутими результатами. Ефективність є результатом низки зусиль з виконання поставлених завдань, але найбільше вона залежить саме від управління видатками, що відіграє визначальну роль у процесі використання бюджетних коштів на розв'язання конкретних завдань. В основу ефективності покладено обсяги використаних коштів. З точки зору видатків і користі від них для забезпечення ефективності досягнуті результати повинні задовольняти вимоги споживачів. Ефективність є складовою результативності будь-якого процесу [12].

Ми в нашому дослідженні погоджуємося із запропонованим визначенням поняття ефективності, проте з урахуванням специфіки освітньої сфери. Ефективність використання

освітньої субвенції визначається як повне та раціональне використання коштів задля досягнення цілей реформ, запроваджених у загальній середній освіті.

Для того щоб розглянути ефективність використання коштів освітньої субвенції, проаналізуємо динаміку надання субвенції з державного бюджету на основі постанов Уряду (рис. 1). Під час наукового дослідження було застосовано методи статистичного аналізу, порівняння й узагальнення даних. Як видно, у всіх регіонах України у 2019 р. спостерігалось так зване просідання фінансування. У Луганській, Кіровоградській, Сумській, Чернівецькій і Чернігівській областях сукупно за всі роки обсяг субвенції менший порівняно з іншими регіонами.

За даними про обсяги освітньої субвенції, яка була профінансована та використана, можемо спостерігати такі результати (рис. 2). Очевидно, що в Полтавській області й у місті Києві найвищі показники неповністтю використаних коштів.

Детальніше повноту використання наданих державою коштів ілюструє рис. 3. У низці областей кошти використано повністю. Найменшими частки використання коштів були в Полтавській області та місті Києві.

Уявлення про використання коштів освітньої субвенції на підвищення кваліфікації вчителів, які забезпечують здобуття учнями 5–11 (12)-х класів загальної середньої освіти, дає рис. 4. Сукупно найменші обсяги освітньої субвенції надходили до Чернігівської, Сумської й Кіровоградської областей.

Детальніше повноту використання наданих державою коштів ілю-

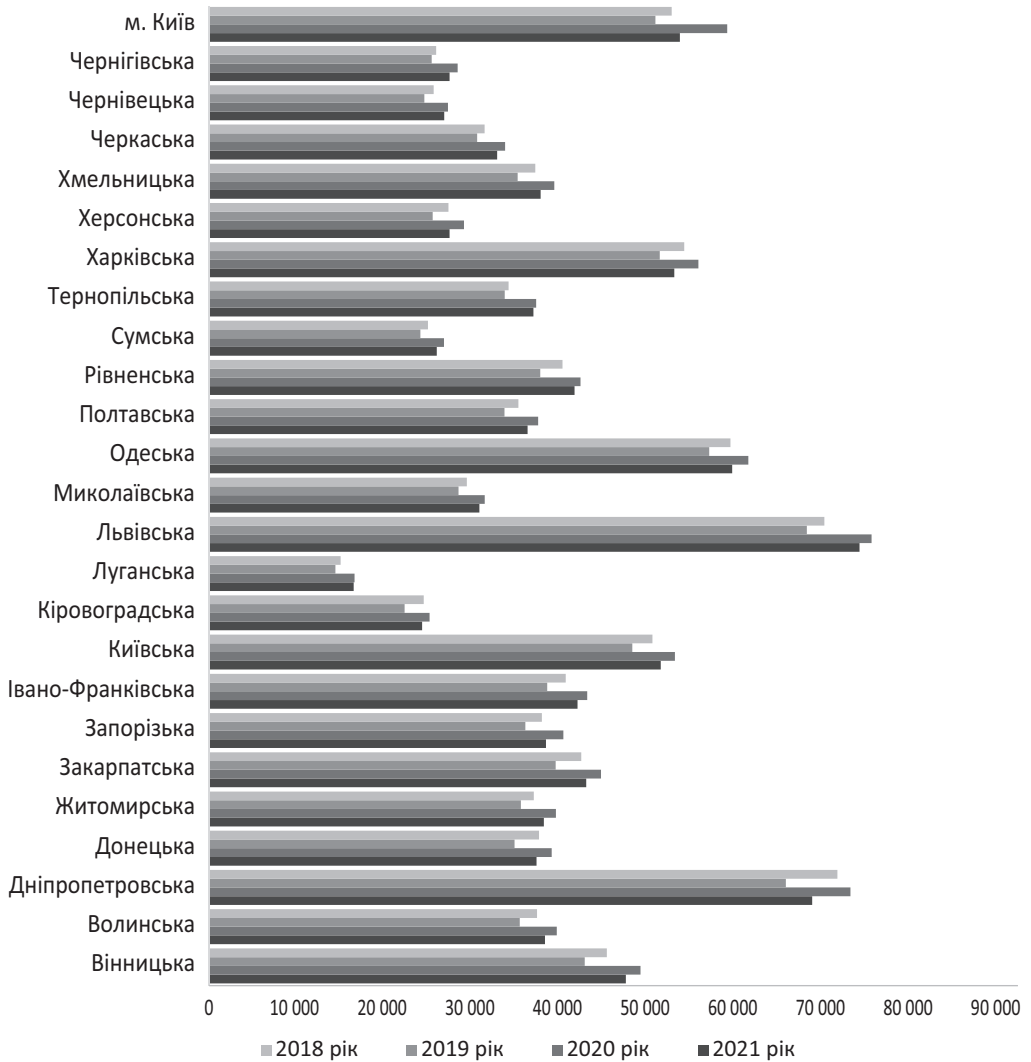

Рис. 1. Динаміка фінансування закупівель дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту протягом 2018–2021 рр. (початкова школа), тис. грн

Побудовано авторами за: [11; 13–15].

струє рис. 5. У Житомирській, Закарпатській, Харківській і Чернівецькій областях кошти освітньої субвенції використано в повному обсязі. У цілій низці областей використано менш ніж 50 % коштів, а саме в Полтавській, Тернопільській, Миколаївській, Сумській, Одеській, Кіровоградській та Черкаській.

На нашу думку, ефективність використання коштів є ключовим аспектом у контексті застосування інноваційних підходів під час реалізації концептуальних засад НУШ. Загалом кошти освітньої субвенції спрямовуються з метою матеріально-технічного й кадрового забезпечення запровадження реформи НУШ, що особливо

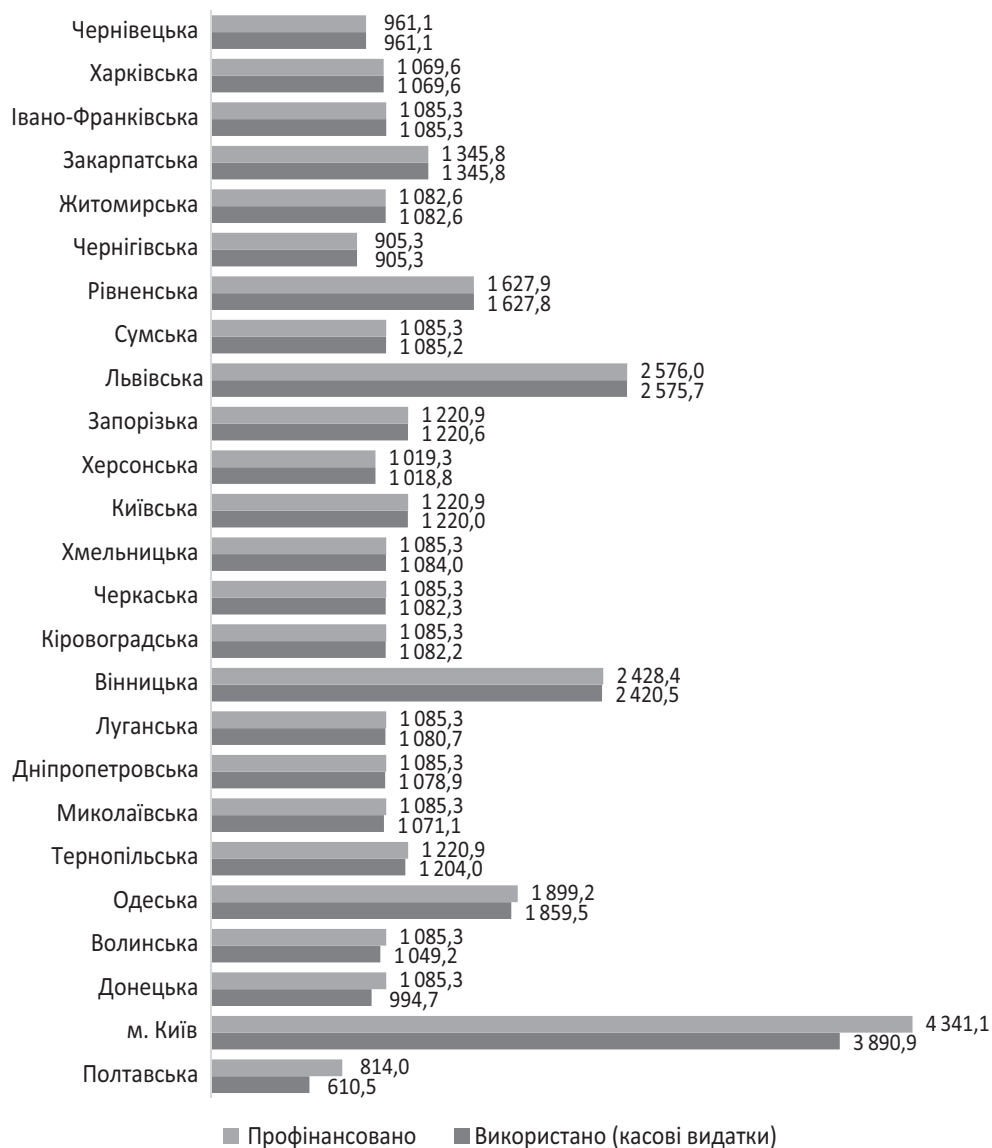

Рис. 2. Обсяги профінансованої та використаної субвенції на закупівлю дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту у 2021 р. (пілот), тис. грн

Побудовано авторами за оперативними даними Міністерства освіти і науки України (URL: <https://mon.gov.ua/ua>).

актуально на початку пілотування в базовій середній школі, оскільки в 5–9-х класах відбуватимуться масштабні зміни, ніж у 1–4-х. Зокрема, це стосується матеріально-технічного

забезпечення навчальних кабінетів та підготовки викладацького складу.

Аналіз надання бюджетних коштів на закупівлю обладнання показав, що сума освітньої субвенції відрізня-

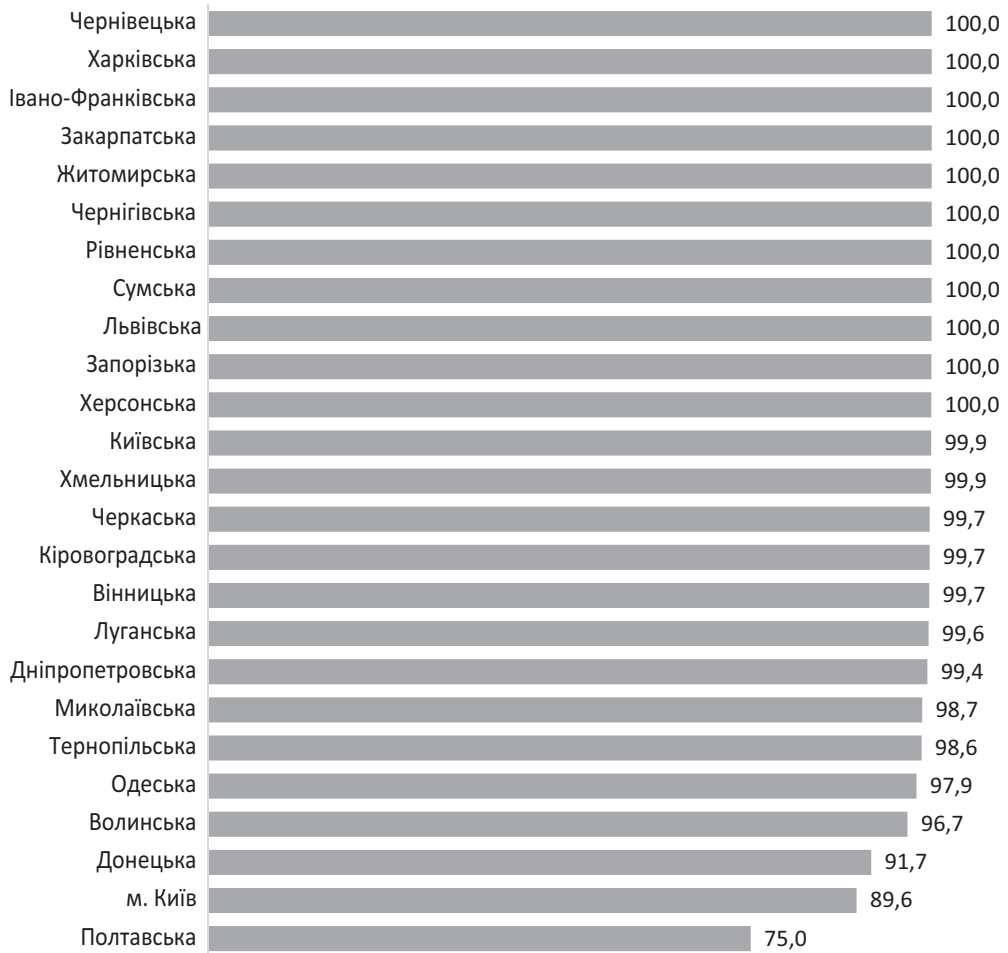

Рис. 3. Використання коштів освітньої субвенції на закупівлю дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту у 2021 р., %

Побудовано авторами за оперативними даними Міністерства освіти і науки України (URL: <https://mon.gov.ua/ua>).

ється залежно від регіону. Крім того, у 2019 р. по всіх областях спостерігається зменшення сум фінансування.

Майже в усіх регіонах субвенція на закупівлю дидактичних матеріалів, сучасних меблів, комп'ютерного обладнання, відповідного мультимедійного контенту використовувалась ефективно й у повному обсязі. Лише в Полтавській області та місті

Києві є різниця між профінансованими й використаними коштами, і саме в цих регіонах зафіксовано найменший відсоток використання коштів (75 та 89,6 % відповідно).

Щодо розподілу обсягів освітньої субвенції на підвищення кваліфікації вчителів, які забезпечують здобуття учнями 5–11 (12)-х класів загальної середньої освіти, у 2021 р.

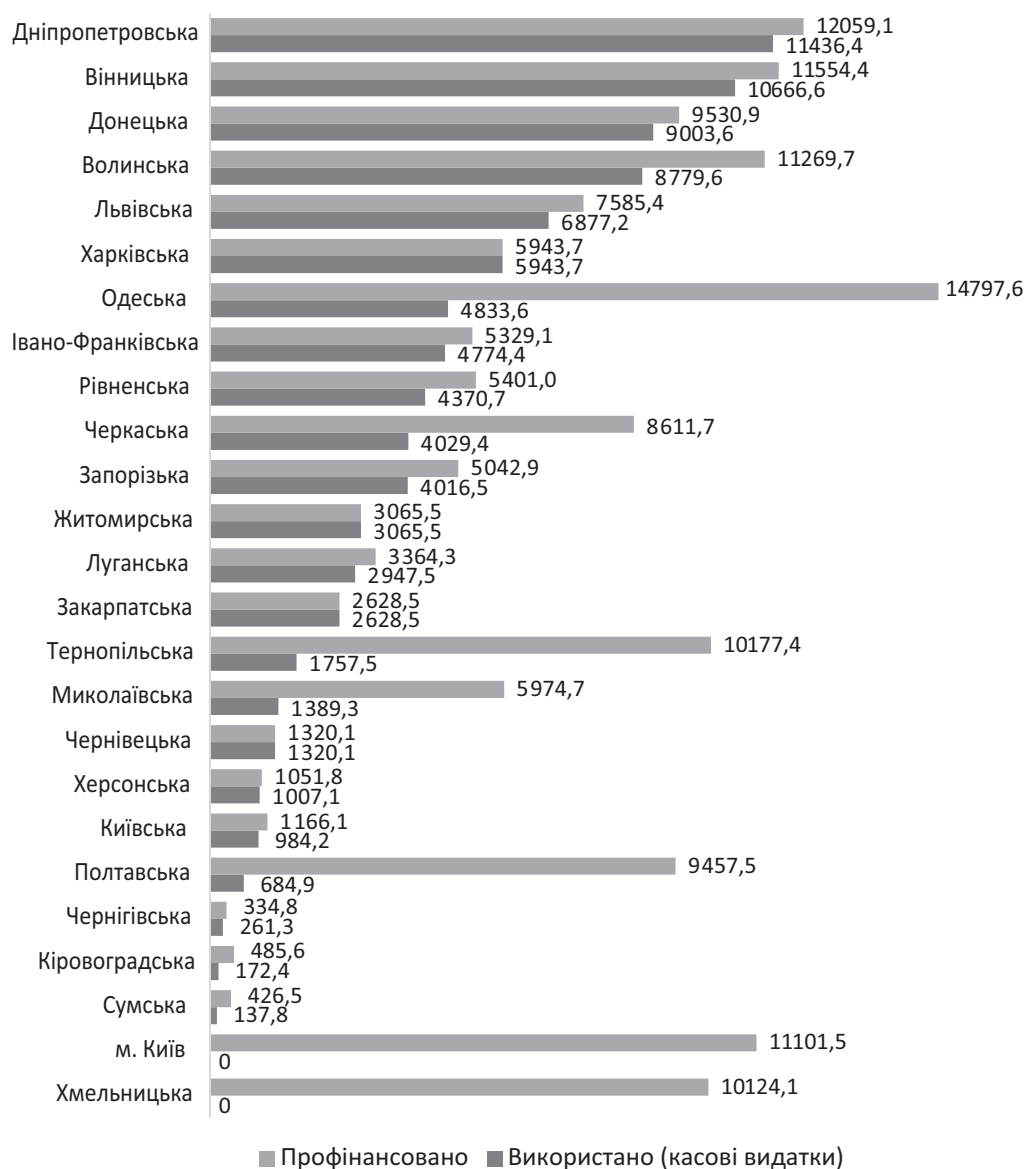

Рис. 4. **Обсяги профінансованої та використаної субвенції на підвищення кваліфікації вчителів, які забезпечують здобуття учнями 5-11 (12)-х класів загальної середньої освіти, у 2021 р., тис. грн**

Побудовано авторами за оперативними даними Міністерства освіти і науки України (URL: <https://mon.gov.ua/ua>).

варто зауважити, що найменші суми фінансування отримали Чернігівська, Сумська й Кіровоградська області. Менш ніж 50 % коштів було використано в Полтавській (7,2 %),

Тернопільській (17,3 %), Миколаївській (23,3 %), Сумській (32,3 %), Одеській (32,7 %), Кіровоградській (35,5 %) і Черкаській (46,8 %) областях. Водночас у Житомирській, Закар-

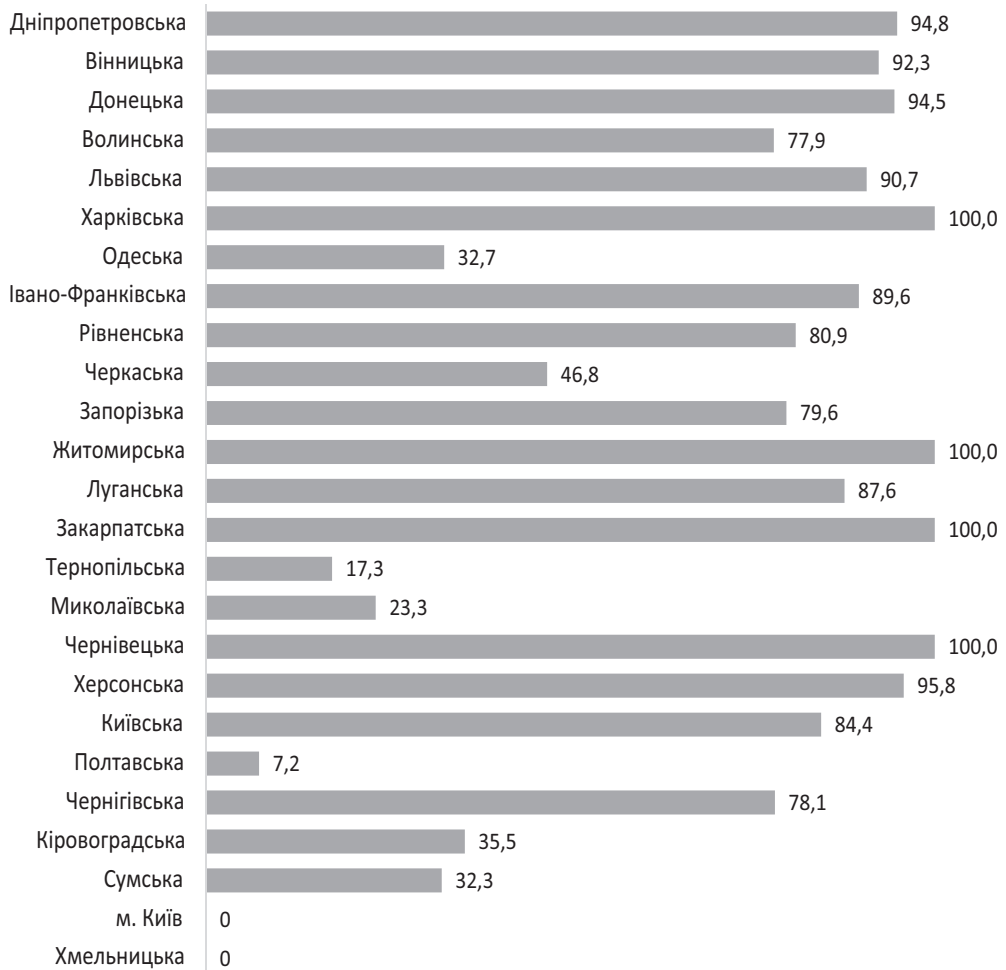

Рис. 5. Використання коштів освітньої субвенції на підвищення кваліфікації вчителів, які забезпечують здобуття учнями 5–11 (12)-х класів загальної середньої освіти, у 2021 р., %

Побудовано авторами за оперативними даними Міністерства освіти і науки України (URL: <https://mon.gov.ua/ua>).

патській, Харківській та Чернівецькій областях кошти освітньої субвенції використано в повному обсязі.

Слід зазначити, що раціональне використання освітньої субвенції дає змогу досягти відповідних цілей, зокрема забезпечити заклади освіти необхідними ресурсами для запровадження інноваційних підходів, які передбачаються освітніми реформа-

ми [16]. Необхідно й надалі відслідковувати надання та використання бюджетних коштів із державного бюджету місцевим бюджетам у регіональному розрізі та в динаміці для аналізу ефективності використання коштів освітньої субвенції з метою якісного впровадження реформи Нової української школи в базовій середній освіті.

Список використаних джерел

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : монографія / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с. URL: <https://cutt.ly/AO2q7Mr>.
2. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики* : зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12–28.
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 08.02.2022).
4. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Дата оновлення: 01.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 03.02.2022).
5. Нова українська школа. Дорожня карта реформи базової та профільної школи / за заг. ред. Л. М. Гриневич. Київ : ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. URL: http://reosvita.org/wp-content/uploads/2021/10/re-osvita_karta_press-new2.pdf.
6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. М. Грищенко ; М-во освіти і науки України. Київ, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
7. Про проведення всеукраїнського експерименту на базі загальноосвітніх навчальних закладів : наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2017 № 1028. URL: <https://imzo.gov.ua/2017/07/17/nakaz-mon-ukrajiny-vid-13-07-2017-1028-pro-provedennya-vseukrajinskoho-eksperymentu-na-bazi-zahalnoosvitnih-navchalnyh-zakladiv/>.
8. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>.
9. Публічні консультації «Реформа НУШ: новий стандарт для базової освіти» / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/publichni-konsultaciyi-reforma-nush-novij-standart-dlya-bazovoyi-osviti>.
10. Про реалізацію інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.04.2021 № 406. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/822/82285/Nakaz_406_02_04_2021.pdf.
11. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» у 2021 році : постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2021 № 476. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-nadannya-subvenciyi-z-derzhavnogo-byudzhetu-miscevim-byudzheta-476-170521>.
12. *Сунцова О. О.* Місцеві фінанси : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2010. 488 с.
13. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : постанова Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text>.
14. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.2019 № 1106-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-vikoristannya-u-2019-roci-osvitnoyi-subvenciyi-z-derzhavnogo-byudzhetu-miscevim-byudzheta-i271119>.

15. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа»: постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1055. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1055-2020-%D0%BF#Text>.

16. Education at a Glance 2021. OECD indicators. *OECD iLibrary*. URL: <https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en>.

Tetiana Dron

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, t.dron@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1374-5610>

Valentyna Tkachenko

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, v.tkachenko@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3389-9935>

**EFFECTIVE USE OF EDUCATIONAL SUBVENTION FUNDS
AS A BASIS FOR THE INNOVATION OF THE EDUCATIONAL
PROCESS IN THE IMPLEMENTATION OF THE NUS REFORM**

Abstract. *The research contains an assessment of the importance of effective use of the educational subvention from the state budget to local budgets, allocated for the implementation of the New Ukrainian School concept. This process is especially important for the reform of basic education, where there is a need to introduce innovative approaches to the educational process. It is the readiness to innovate, among other aspects, that is an important element of the NUS reform. Besides, the pedagogy of partnership (cooperation of teachers, students and parents), the readiness for innovation (including the use of multimedia equipment and innovative teaching materials), new state educational standards (developed based on competence and personality-oriented learning), student learning outcomes and autonomy of general secondary education, educational institutions and teachers are important components of the concept of the New Ukrainian School. That is why financial support for such activities is becoming important. The article analyzes the dynamics of the distribution of budget funds for the purchase of specific material and technical equipment for classrooms, teaching materials, computer and multimedia equipment, as well as for the training of teachers and supervisors at the regional level. The research also highlights the percentage of use of budget funds at the regional level for the areas of technical equipment and teacher training. In general, the analyzed data provided an opportunity to assess the level of use of educational subventions by regions and to consider the dynamics of its allocation. It is concluded that it is necessary to continue monitoring the allocation and use of budget funds from the state budget to local budgets in the regional context for further analysis of the effectiveness of the use of educational subvention funds for qualitative implementation of the New Ukrainian School reform.*

Keywords: *basic secondary education, budget, competencies, efficiency, innovations, state subvention.*

References

1. Ovcharuk, O. V. (Ed.). (2004). *Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives*. Kyiv: K.I.S. Retrieved from <https://cutt.ly/A02q7Mr> [in Ukrainian].
2. Dubaseniuk, O. A. (Ed.). (2014). Innovations in modern education. *Innovations in education: integration of science and practice*, 12–28. Zhytomyr: Publishing house ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). *About education* (Act No. 2145-VIII, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020). *On general secondary education* (Act No. 463-IX, January 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> [in Ukrainian].
5. Hrynevych, L. M. (Ed.). (2021). *New Ukrainian school. Roadmap for basic and specialized school reform*. Kyiv: TOV "AKME HRUP". Retrieved from http://reosvita.org/wp-content/uploads/2021/10/re-osvita_karta_press-new2.pdf [in Ukrainian].
6. Hryshchenko, M. (Ed.). (2016). *New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform*. Ministry of Education and Science of Ukraine. Kyiv. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
7. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2017). *About carrying out of all-Ukrainian experiment on the basis of general educational institutions* (Order No. 1028, July 13). Retrieved from <https://imzo.gov.ua/2017/07/17/nakaz-mon-ukrajiny-vid-13-07-2017-1028-provedennya-vseukrajinskoho-eksperymentu-na-bazi-zahalnoosvitnih-navchalnyh-zakladiv/> [in Ukrainian].
8. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). *On some issues of state standards of complete general secondary education* (Resolution No. 898, September 30). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> [in Ukrainian].
9. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n. d.). *Public consultations "NUS reform: a new standard for basic education"*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/publichni-konsultaciyi-reforma-nush-novij-standart-dlya-bazovoyi-osviti> [in Ukrainian].
10. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2021). *On the implementation of the innovative educational project of all-Ukrainian level on the topic "Development and implementation of educational and methodological support for general secondary education institutions in the conditions of realization of the State standard of basic secondary education"* (Order No. 406, April 2). Retrieved from https://osvita.ua/doc/files/news/822/82285/Nakaz_406_02_04_2021.pdf [in Ukrainian].
11. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021). *Some issues of providing a subvention from the state budget to local budgets to provide quality, modern and affordable general secondary education "New Ukrainian School" in 2021* (Resolution No. 476, May 17). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-nadannya-sbvenciyi-z-derzhavnogo-byudzhetu-miscevim-byudzheta-476-170521> [in Ukrainian].
12. Suntsova, O. O. (2010). *Local finances*. Kyiv: TsUL [in Ukrainian].
13. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2018). *Some issues of providing a subvention from the state budget to local budgets to provide quality, modern and affordable general secondary education "New Ukrainian School"* (Resolution No. 237, April 4). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2019). *Some issues of providing a subvention from the state budget to local budgets to provide quality, modern and affordable general secondary*

education "New Ukrainian School" (Resolution No. 1106-p, November 27). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-vikoristannya-u-2019-roci-osvitnoyi-subvenciyi-z-derzhavnogo-byudzhetu-miscevim-byudzhetam-i271119> [in Ukrainian].

15. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). *Some issues of providing a subvention from the state budget to local budgets to provide quality, modern and affordable general secondary education "New Ukrainian School"* (Resolution No. 1055, November 4). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1055-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

16. OECD iLibrary. (2021). *Education at a Glance 2021. OECD indicators*. Retrieved from <https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en>.